

УДК 351:35.078.3

Дмитро Володимирович ШВЕЦЬ,

кандидат педагогічних наук, перший проректор Харківського національного університету внутрішніх справ, м. Харків

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ КОНТРОЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У СФЕРІ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ

На сучасному етапі розвитку державності, зі зміною характеру економічних відносин, становленням правової держави незмірно зросло значення функцій державного контролю, який виступає неодмінним атрибутом усієї системи публічного управління й важливим напрямком державної політики.

Проблеми розвитку й удосконалювання державного контролю в Україні є вкрай актуальними в період реформування всієї системи влади. Адміністративна реформа, яка здійснюється в нашій країні, вносить якісні зміни в порядок здійснення державного контролю, створюючи цілу систему органів виконавчої влади, наділених цими повноваженнями.

В той же час, аналіз стану законності дає підстави для висновку про недостатню ефективність контролю у фінансовій, бюджетній, податковій сферах, в управлінні й розпорядженні державним майном. Тому контрольна діяльність у зазначених сферах потребує суттєвого вдосконалення й коригування. Зокрема матеріали контролюючих органів свідчать про те, що в їхній роботі мають місце недоліки під час збору інформації, аналізу, реалізації інформації про правопорушення. Рівень інформаційного обміну даними між різними перевіряючими органами про стан законності в сферах їх компетенції є також вкрай низьким. Функції численних державних контролюючих органів нерідко дублюються. Ними часом здійснюється велика кількість перевірок тих самих підприємств і організацій. Зазвичай під час перевірок документуються порушення вимог законодавства, які вже були виявлені попередньою перевіркою, проведеною іншим державним контролюючим органом. Як результат – намічені цілі й завдання не досягаються, а недоліки так і залишаються неусунутими. Тим самим дискредитується сама ідея державного контролю, а в організаціях, що перевіряються, створюється атмосфера нервозності й напруженості.

Проблема підвищення ефективності державного контролю у сфері виконавчої влади вимагає вирішення двох груп питань: визначення критеріїв його ефективності та визначення на основі даних критеріїв основних напрямків підвищення ефективності контролю.

Ефективність контролю у сфері виконавчої влади може оцінюватися на основі таких критеріїв.

1. Для забезпечення ефективності контролю важливе значення набуває якість і повнота, достовірність інформації, що надходить до контролюючих органів. Для вирішення цього завдання все частіше використовуються сучасні автоматизовані інформаційні системи, нові інформаційні технології, що забезпечують збір, обробку, зберігання й оперативне надання необхідної інформації. Інформація повинна висвітлювати насамперед юридичні аспекти контролю виконання законів, інших нормативно-правових актів, законність прийняття рішень, їх доцільність, відповідність методів їх вирішення поставленим цілям тощо.

2. Повинна забезпечуватися своєчасність контролю. Контроль є ефективним лише тоді, коли у контролюючого органу ще є можливість втрутитися в хід виконання, коли ще є час для усунення помилок і коригування дій.

3. Контроль повинен бути регулярним. Епізодичний контроль не дозволяє контролюючому органу визначити тенденції в роботі підконтрольного об'єкта, дати обґрунтовані рекомендації щодо виправлення існуючого стану, розкрити основні причини порушень.

4. Контроль повинен бути об'єктивним. Він має бути спрямований не на пошуки формальних причин невиконання певних рішень, а на об'єктивну оцінку фактичних причин невиконання.

5. Система контролю не повинна бути громіздкою й не породжувати дублювання функцій контрольних органів.

6. Контроль повинен бути оперативним і гласним. Під час оперативних перевірок, збору й аналізу інформації має забезпечуватися прийняття своєчасних заходів реагування. Гласність контролю досягається за допомогою громадських організацій і засобів масової інформації.

На підставі визначення критеріїв ефективності державного контролю у сфері виконавчої влади можна визначити основні напрямки підвищення цієї ефективності. Підвищення ефективності контрольної діяльності у сфері виконавчої влади вимагає оптимізації функцій і повноважень органів, що здійснюють такий контроль: уточнення конкретних повноважень даних органів, що дозволяє також установлювати відповідальність підконтрольних органів за виконання рішень, а також зміцнення фінансової й організаційної бази контрольних органів виконавчої влади для ефективного виконання контрольних функцій.

Без підвищення ефективності взаємодії контрольних органів не можна буде вирішити таке найважливіше завдання державної політики як боротьба з корупцією. Це стає особливо актуальним саме зараз, коли взятий курс на профілактику й припинення корупційних проявів, забезпечення прозорості

відносин посадових осіб органів виконавчої влади з бізнесом і громадянами. У зв'язку з цим гострою залишається проблема кадрового забезпечення контролюючих органів. Для роботи в цих органах потрібні професійні державні службовці – некорумповані, які усвідомлюють важливість дотримання державних інтересів.

Посиленню взаємодії контрольних органів у сфері виконавчої влади перешкоджає нерозвиненість правового й методичного блоків системи даного контролю. Для розвитку правового блоку необхідне прийняття вдосконаленого нормативного правового акта щодо закріплення основних принципів контролю у сфері виконавчої влади.

Методичний блок повинен бути представлений сучасними стандартизованими й алгоритмізованими методичними рекомендаціями щодо проведення контролю у сфері виконавчої влади й оформлення його результатів, оцінки діяльності контрольних органів.

Розвиток правового й методичного блоків системи державного контролю у сфері виконавчої влади вимагає також розвитку інформаційного, інституціонального й комунікативного блоків системи даного контролю: інформаційного – за рахунок можливості уніфікації вихідної й кінцевої інформації під час стандартизації й алгоритмізації методичних рекомендацій; інституціонального – за рахунок законодавчого закріплення інститутів контролю; комунікативного – за рахунок розвитку всіх інших блоків.

Фактором забезпечення системності взаємодії контрольних органів у сфері виконавчої влади є стандартизація, яка створює організаційно-методичну основу їх спеціалізації й кооперування, надає їхній системі власності самоорганізації.

Загальні стандарти державного контролю у сфері виконавчої влади повинні містити в собі стандарти контрольних заходів, проведених контрольними органами, і процедур, необхідних для здійснення контрольної діяльності. Загальні стандарти даного контролю слід об'єднати в групи: планування й підготовки контрольних заходів; взаємовідносин суб'єктів та об'єктів контролю; проведення контрольних заходів; оформлення результатів і реалізації матеріалів контрольних заходів; оцінки діяльності контрольних органів.

На основі територіального й галузевого принципів повинні бути розроблені загальні й відомчі стандарти контролю діяльності органів виконавчої влади. Загальні стандарти даного контролю – це стандарти, що забезпечують створення однакових вимог до організації й здійсненню контролю; діяльності всіх органів виконавчої влади. Відомчі стандарти контролю – це стандарти, що деталізують і регламентуючі єдині загальні процедурні стандарти контролю відповідно до специфіки кожного конкретного контролюючого органу.

Одержано 12.06.2017